

Baxmayaraq ki, Sultan Səlimin sarayında sakitlik idi, ancaq bir-birinin arxasınca Sultan Səlimin özünə ünvanlanan məktublar, xəbərlər gəlməkdə davam edirdi. Bu da istər-istəməz Sultanın özündə bir həyəcan yaradır və o da bir çox hallarda xoşagəlməz olan bu xəbərlərdən canını qurtarmaq üçün yollar arayırdı. Əsas məsələ də onunla bağlı idi ki, Sultanın sarayını, bir sözlə, hakimiyyətini qorxu altına alacaq bir qüvvə görünməsə də, o, özü bu qüvvəni Şah İsmayılın timsalında hiss etməkdə idi. Hələ orası lap betər idi ki, hakimiyyətdən haqqını, payını ala bilməyən Sultan Bəyazidin böyük oğlu Əhmədin öldürülməsindən sonra onun oğlu Sultan Murad Şah İsmayıl sarayına sığınmışdı. Sultan Səlim yaxşı bilirdi ki, Sultan Murad çox cəsarətli bir cavandır. Özü də hər bə elmini heç də Sultan Səlimdən zəif bilmir. Demək, Sultan Murad Şah İsmayılın yanına qaçmaqla orada əbədi olaraq sakit bir həyat yaşamayacaqdı. Gec-tez Səfəvi xanədanının köməyi ilə atasının qisasını almaq üçün geriye - Osmanlı torpaqlarına üz tutacaqdı.

Xəbər gəlmişdi ki, Şah İsmayıl İsfahanda Sultan Muradı hökmdarlara layiq bir təntənə ilə qaşılaraq. Hətta babası Şeyx Cüneydin çox qiymətli tacını da Sultan Murada bağışlayıb, üstəlik, Şeyx Cüneydin qılıncını da ona ata edib. Sultan Səlim yaxşı başa düşürdü ki, bu əlamətlərlə Şah İsmayıl həm yan-yörəsinə, həm də Osmanlı sultanlığına bildirmək istəyir ki, Sultan Muradın Osmanlı sultanlığında bərqərar ediləcək hakimiyyətini özününkü bilir. Üstəlik, Şeyx Cüneydin qılıncını Sultan Murada verməklə demək istəyir ki, Sultan Muradın timsalında Osmanlı hakimiyyətinə qarşı vuruşan elə Səfəvilər olacaqdır.

Hüseyinbala MİRƏLƏMOV

yanına dəvət edir, niyyətlərini onunla bölüşür, məsləhət almaqdan çəkinmirdi.

Sultan Səlimin qəzəbindən dişi dodağını gəmirirdi. Hətta dişlərini bir-birinə elə sıxırdı ki, çıxan xırçılı səsini Mövlana Sarıgöroz də açıq-aydın eşirdi.

- Zəmanəmizin böyük hökmdarına bu səhər salam vermək şərəfinə nail olduğum üçün özümü çox xoşbəxt hiss edirəm. - Bunu Mövlana Sarıgöroz içəri girən kimi əlini sinəsinə qoyub təzim etdikdən sonra dedi və başını qaldıraraq hökmdarın gözlərinə baxdı ki, hökmdar onun salamına necə münasibət göstərdiyini görsün. Mövlana hiss etdi ki, qarşısında olan hökmdar üçün hövsələsinin çon həddidir. O, kəskin və qətiyyətli tədbir görmək niyyətindədir. Mövlana Sarıgöroz onu da başa düşdü ki, indi hökmdarı səbir və təmkinə çağırırsaqsız yersiz olardı.

Mövlana yaxşı bilirdi ki, gözlərinin qabağında onun tərbiyəsilə böyümüş Sultanın qəzəbi asanlıqla keçib getməyəcək. Ona görə də təzimdən və salamdən sonra bir qədər gözləməli oldu. Nəhayət, Sultan Səlim dilləndi:

ÇALDIRANA GEDƏN YOL

(Əvvəli ötən saylarımızda)

romandan səhifələr

Sultan Səlim bu xəbərlərin hər birindən kifayət qədər qəzəblənsə də hərəkətə keçməyin vaxtını, məqamını gözləməyi üstün tuturdu. Bu tərəfdən də Şeyx Məhəmməd Nizaməddini gözləməli olmuşdu. Onun da xəbəri yəqin ki, bu gün-sabah çıxacaqdı. Hər halda, Sultan Səlim xüsusi sifarişlərlə qardaşı oğlunu Şah İsmayıldan geriye tələb edirdi. Bunun üçün Şah İsmayılın yanına çaparlar göndərmiş və ondan tələblərə əməl etməyini qətiyyətlə istəmişdi.

Ancaq Şah İsmayıl da öz növbəsində Sultan Səlimin kəskin tələblərinə öz qüruruna layiq cavab verməkdən çəkinmirdi. Şah İsmayılın hörmətli sərkərdələrindən olan Nurəlinin Diyarbəkər ətrafındakı savaşı Sultan Səlimi tamamilə haldan çıxarmalı oldu. O, görürdü ki, Səfəvilərin qüvvələri nəinki Diyarbəkər tərəflərdən çəkilmək istəmir, hələ üstəlik burada olan Osmanlı qüvvələrinə də ağır və sarsıdıcı zərbələr endirirdi.

Şah İsmayıl yaxşı bilirdi ki, Sultan Səlim bu yerləri özününkü hesab edir. Belə olan halda o da Sultan Səlimə xəbərləndirmişdi ki, axı biz bu yerləri sizin əlinizdən almamışıq. Babam Uzun Həsənin övladlarından olan Əlaüddövlə Zülqədər xanın hakimiyyətindən çıxarılıb Səfəvilərin ərazilərinə qatmışıq. Axı Uzun Həsən bu yerləri öz qan-qadası ilə qoyub saxlayıb. Bütün bunları Şah İsmayıl Sultan Səlimə bildirmiş və üstəlik onu da bildirmişdi ki, biz özümüz də həmin yerləri qan, can verərək geriye almışıq.

Şah İsmayılın bu qənaətlərini çaparlar çox qısa müddətə Sultan Səlimə yetirmişdi.

Sultan Səlim həmişə mühüm məsələlərin müzakirəsindən əvvəl öz müəllimi Mövlana Sarıgörozə

- İndi biz nə qədər gözləməliyik ki, Sultan Murad Şah İsmayıldan qoşun alıb üzərimizə yerisin. - Sultan Səlim öz müəlliminə elə qəzəblə baxdı ki, sanki onun qarşısındakı Mövlana Sarıgöroz yox, elə Sultan Muradın özü idi. Hələ üstəlik, Şah İsmayıl da onun yanında durmuşdu.

Mövlana Sarıgöroz iti nəzərlərilə hökmdarı süzdü. Ürəyində Allaha dua etdi ki, hökmdarın qəzəbi həddini aşmasın.

- Yəqin ki, hökmdar bilməmiş deyil, - Mövlana Sarıgöroz sualqırıxıq bir nida ilə soruşdu.

- Nəyi? - Sultan Səlim qısa sorğu ilə cavab verdi.

- Bəli, hökmdar, hardan ki, səltənətə təhlükə var, o təhlükənin bütün rüşlərini qazıb çıxarmaq gərəkdir. Ancaq... - Mövlana Sarıgöroz sözünü yarımçıq saxlayıb yenə hökmdarın fikrinə meydan verdi. Hökmdar isə hələ də qəzəb atından düşməmişdi.

- Nə ancaq? - deyərək kəskin soruşdu.

- Bəli, hökmdar, tezliklə ciddi tədbirlər görmək gərəkdir. Ancaq orası var ki, biz hələ Şah İsmayıl ilə qarşılaşacaq qüvvələrimizi tam səfərbər etməmişik. Bunun üçün bizə...

- Bəlkə, açıq deyəsən, bizə nə lazımdır? - Hökmdar Mövlana Sarıgörozün fikrini bilmək istədi. Mövlana Sarıgöroz indi anladı ki, daha aqıl tədbir görmək üçün razılaşdırıla bilər. Ona görə də bir daha hökmdara təzim edib sözə başladı:

- Zəmanəmizin böyük hökmdarı Sultan Murad da, Şah İsmayıl da asanlıqla yenə bilər. Hələ üstəlik gələcəkdə Sultanlığın ərazilərini böyütmək üçün daha böyük müharibələrə də başlaya bilər. Ancaq bunun üçün müəyyən hazırlıq işləri də görülməlidir. Hazırlıq işləri isə vaxt tələb edir. Hər kim vaxtı, məqamı daha düzgün tənzimləyə bilsə, bəxt də

onun üzünə güləcək. Buna kimsənin şübhəsi olmasın.

Həqiqətən Sultan Səlimin qəzəbi ötmüşdü. O, Mövlana Sarıgörozün məsləhətlərini daha təmkinlə dinləyir, dediklərinin də doğru olduğunu dili ilə olmasa da, başını razılıqla tərpətməsi ilə bildirirdi.

- Hökmdar, bir olan Allahın köməyi ilə məmləkətdə Sultan Əhməd və Sultan Qorqud tərəfdarlarının ümidlərini puça çıxarmaq, üstəlik Şah İsmayılın Nurəli vasitəsilə Diyarbəkərdəki qüvvələrini də kənara atmalıyıq. Bunun üçün gəl hələlik Şah İsmayıl bir məktub göndər. Həmin məktubun ünvanına yetib qayıtması ilə ötən vaxt bizə lazım olan işləri görmək üçün kifayət edəcək.

Sultan Səlim daha vaxtı ötürmək istəmədi. O, Mövlana Sarıgörozə işarə etdi ki, qələm-dəvəti yaxına çəksin və məktubu yazsın. Sultan Səlim atası haqqında bəzi bir neçə kəlmələri də bəyan etdi. Dini qaydalara və hökmlərə əməl etməyin vacibliyindən danışdı. Yeri gəldikcə, Şah İsmayılın ünvanına da kəskin ifadələr işlətməkdən çəkinməyərək fikirlərini ardıcıl bir nitqlə Mövlana Sarıgörozə diktə etməyə başladı. O, məktubun nisbətən axırıncı hissəsini daha diqqətlə yazmaq üçün aramla deyirdi: «Təcavüz etməklə Şərq ölkələrini ələ keçirdin. Əmrə tabe olduğun miskin bir guşədən əmr verən əzəmətli saraya qədəm basdın. Müsəlmanların üzünə zülm və əziyyət qapılarını açdın. Dinsiz və kafirləri bir-birilə evləndirərək qarışdırdın. Fitnə və fəsadın aşkar olmasını özünə şüar və hədəf seçdin. Zülm bəyraqlarını qaldırdın. Öz təbii meyilin və nəfsinin istəyinə uyğun hökmranlıq edib şəriətin hökmlərini (şərtlərini, bağlarını) pozdun və millətin şərəfini (inancını, abırını, namusunu) məhv etməyi düşündün. Zinani halal etmək, haqsız yerə qan tökmək, məscid və minbərləri sökmək, qəbiristanlığı və məqbərələri yandırmaq, peyğəmbər övladlarına və alimlərə hörmətsizlik etmək, mushəfləri pisləklər içərisinə atmaq, iki şeyxə, - Allah onlardan razı olsun, - söyüş söymək kimi pis davranış və hərəkətlərin haqqında hər kəs danışır. Din rəhbərləri və hidayət edən alimlər, - Allah onların hamısından razı olsun, - sən və ardıcıllarının mürtəd olması haqqında

yekdilliklə fətva verildik ki, bu da qətl edilməyə səbəb olur. Buna əsasən biz də dini gücləndirmək, məzlumlara yardım etmək, əzab çəkənlərə kömək etmək, ilahi əmrlərə itaət və padşahlığın şərəf qayda-qanunlarını bərpa etmək üçün ipək və nazik parça yerinə zireh və dəmir libas geyindik. Allahın yardımını və gözəl lütfi ilə qələbə bəyraqlarının daşığıcıları, yola (şüara, üsluba, adətə, qayda-qanuna) yadım edən əsgərlər, döyüş aslanları, qılıncı qəzəb qınından çıxaran qılıncıvuran qəhrəmanlar bədbəxt düşməni əzmlə təleyinə qovuşduracaq, kin kamanında oxları olduğu üçün rəqibin ölüm payını oxatan bürcünə rast gətirəcəklər. Zəfər və xeyirlərə vəsile olan Səfər ayında dənizdən keçdik. Bu niyyətlə ki, əgər Allah-taala yardım etsə, güc və qüvvəmizdən istifadə edərək zülmkar əl-qolunu qoparıb, təşvişli başından qalib olmaq sevdasını çıxaraq. Kasıb və gücsüzlərin başı üzərindən şər və fitnənin (yaratdığı) fəsadları uzaqlaşdıraraq. Evlərə vurduğunuz həmin odun tüstüsünü evinə gətirək. Çünki qılıncdan öncə İslama (dəvət) təklifi Mustafa, - salam olsun ona, - şəriətinin hökmüdür. Bu məşhur məktub da (həmin qaydaya əsasən) gözəl şəkildə yazıldı. İnsan övladının ruhu (nəfsləri) fərqlidir. İnsan qızıl və gümüş maddələri kimidir. Bəzi xarakterlərin pis olması təbiidir və düzəlməz deyil. Belə ki, zəncini yumaqla ağarmaz. Xarakterin süstlüyü, şər işlərə adətətkərdə olmaq şəhvətin hakim olmasından qaynaqlanır və düzəlməsi mümkündür. Necə ki deyirlər: pislər təlim və tərbiyə ilə yaxşılar cərkəsinə olar, bir eh-mala görə.

(Davamı var)